

PRITARTA

Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos
Ugdymo ir kultūros departamento Švietimo skyriaus vedėjo
2010 m. gruodžio 8 d. įsakymu Nr. ŠVI - 518

PATVIRTINTA

Klaipėdos lopšelio-darželio „Klevelis“ direktoriaus
2010 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. V-104

KLAIPĖDOS LOPŠELIO – DARŽELIO „KLEVELIS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Klaipėdos lopšelis-darželis „Klevelis“ (toliau lopšelis-darželis „Klevelis“) yra neformaliojo švietimo skyriaus mokykla, savivaldybės institucija priskiriama ikimokyklinio ugdymo mokyklų tipui. Adresas: Taikos pr. 53, LT – 91152 Klaipėda, tel./fax. 8(46) 494 962, 383 570, el. paštas: klevelis@balticum-tv.lt

2. Vaikai ir jų poreikiai. Lopšelio-darželio „Klevelis“ ikimokyklinio ugdymo programa siekiama tenkinti pagrindinius 1 – 6 m. vaiko poreikius - saugumo, sveikatos, bendravimo, bendradarbiavimo, judėjimo, žaidimo, pažinimo ir saviraiškos. Ugdymo programoje atsižvelgiama į individualiuosius ir specialiuosius (gabių ir talentingų) vaikų poreikius.

3. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas. Lopšelio-darželio „Klevelis“ mokytojai - kompetetingi, patyrę, aukštos kvalifikacijos, aktyviai ieškantys naujovių ir jas įgyvendinantys, gebantys vertinti ir skirti dėmesį kiekvienam vaikui kaip asmenybei ir nuolat palaikantys glaudžius bendradarbiavimo ryšius su tėvais. Mokytojai savo darbe vadovaujasi demokratišku darbo stiliumi, taiko modernias ugdymo technologijas, savarankiškai studijuoja naujausia metodinę literatūrą, sistemina ir skleidžia pozityvią darbo patirtį, rengia seminarus, rašo projektus ir dalyvauja jų įgyvendinime. Įstaigoje suburtos ir sėkmingai plėtoja savo veiklą meninė – etnokultūrinė, sveikos gyvensenos, gamtos mylėtojų ir muzikinio lavinimo grupės.

4. Švietimo teikėjo savitumas. Lopšelis – darželis „Klevelis“ neformaliojo ugdymo įstaiga, teikianti ikimokyklinio ugdymo paslaugas. Vaikų grupės komplektuojamos atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnius. Specialiųjų poreikių vaikai integruojami į įprastos raidos grupes. Įstaigoje vaikai ugdomi nuo 1 metų iki 6 metų. Ugdymo modelis - 10,5 val. per dieną. Įstaiga prioritetą teikia sveikatos, vaiko pažintinių, kūrybinių galių, saviraiškos puoselėjimui, tautinės savimonės ugdymui.

5. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai. Tėvai pageidauja, kad jų vaikai, praleidžiantys didžiąsą dalį dienos įstaigoje, būtų ugdomi (ugdomos) visapusiškai saugios gyvensenos įgūdžių, socialinės, komunikavimo, pažintinės, meninės, sveikatos saugojimo kompetencijos. Tėvai tikisi, kad darželyje vaikai išmoks bendrauti, bendradarbiauti, bus užtikrintas jų sėkmingas vystymasis, pasirengimas pradinei mokyklai. Bendruomenė atsižvelgia į tėvų poreikius ir kuria tėvų (globėjų) ir įstaigos bendruomenės partneriškus santykius, siekiant vaiko ugdymo šeimoje ir darželyje darnos. Visos bendruomenės dėka vyrauja atvira ugdymosi ir kūrybos atmosfera. Įstaigos dirbantieji suteikia galimybę visiems vaikams būti aktyviems, atsakyti už savo ir kitų veiksmus, bendrai veikti, mąstyti, kalbėti laisvai ir atvirai. Tėvai yra nuolatiniai pagalbininkai ugdymo procese bei ugdomosios aplinkos kūrimo, palaiko tradicijų puoselėjimą, sveikatos stiprinimą. Aktyviai dalyvauja tradicinėse ir netradicinėse šventėse, popietėse, pramogose, pritaria vaikų iniciatyvai.

6. Regiono savitumas. Lopšelis-darželis „Klevelis“ įsikūręs centrinėje miesto dalyje, kur netoli gausu įvairių pažintinių objektų. Tenkinant poreikį pažinti artimiausią aplinką, vaikai supažindinami su Klaipėdos miesto ir regiono savitumais (Ažuolų giraitė, A. Brako dailės mokykla, Ažuolyno gimnazija, Laikrodžių muziejus, Skulptūrų parkas, Neringa, Zoo sodas ir kt.).

Vaikus moko saugoti ir tausoti savo krašto papročius, Žemaitijos regiono kultūrinį paveldą, puoselėti trapią pajūrio augmeniją ir gyvūniją, unikalią gamtą.

7. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą. Vadovaudamiesi humanistine ir demokratine pedagogika, stengiamasi priartinti vaiko ugdymą prie jo gyvenimo problemų, vaiko socialinį gyvenimą interpretuojant, kaip ugdymąsi gyvenimui ir per visą gyvenimą. Įstaigoje sudaromos sąlygos vaikų emocinei gerovei, visavertei prigimtinių galių raiškai, natūralios sąveikos su aplinka plėtojimui, puoselėti lietuvių liaudies tradicijas per gamtos pokyčius, jos ryšį su mitologija ir darbo šventes. Lopšelio-darželio „Klevelis“ ikimokyklinio ugdymo programoje, ugdymo turinys nevaržantis pedagogo, leidžiantis jam kūrybiškai dirbti, organizuoti vaikų veiklą atsižvelgiant į kiekvieno vaiko amžių, jo patirtį, gebėjimus, vaiko bei grupės individualumą. Ugdymo(si) būdus bei metodus pedagogai gali laisvai rinktis, planuoti veiklą, parinkti ugdomąją medžiagą. Atsižvelgiant į įstaigos veiklos specifiškumą, ugdymo programa papildoma teminėmis savaitėmis, projektine veikla. Projektai numatomi, keičiami, atsižvelgiant į vaikų poreikius, vaikų amžių ir tėvų lūkesčius. Lopšelio – darželio „Klevelis“ ikimokyklinio ugdymo programa parengta naudojant medžiagą: Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymą (2003), Vaiko teisių konvenciją (1999), Vaikų darželių programą „Vėrinėlis“ (1993), Ankstyvojo ugdymo vadovas (2001), Ikimokyklinio ugdymo gairės (1993). Lopšelio-darželio „Klevelis“ ikimokyklinio ugdymo programa skirta padėti šeimai ugdyti vaiką. Ji atnaujinama, tobulinama, papildoma atsižvelgiant į ugdymo rezultatus, tyrimų analizę, vaikų poreikius, tėvų lūkesčius ir pageidavimus, pedagogų pastebėjimus ir rekomendacijas.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS PRINCIPAI

8. Demokratiškumo principas. Lygiavertė vaiko ir suaugusiojo partnerystė, kai aktyvus vaikas ir ugdytojas, orientuojamasi į vaiką kaip asmenybę. Šeimos ir darželio sąveika grindžiama tėvų ir pedagogų iniciatyvų derinimu, partnerystės plėtojimu.

9. Humaniškumo principas. Pagarba vaikui, vaiko gerovės užtikrinimas pripažįstant vaiko kaip savarankiškos asmenybės vertingumą, siekiant suprasti jį, atsižvelgti į jo poreikius, interesus, tėvų lūkesčius.

10. Sveikatingumo principas. Ugdymo turinį orientuoti į vaiko fizinio, psichinio ir socialinio ugdymo darną. Sudaryti fiziškai saugią aplinką, ugdyti nuostatą laikytis asmens higienos, aktyvios veiklos.

11. Tautiškumo principas. Puoselėjama ir padedama vaikui perimti tautos tradicijas, kultūros vertybes, Klaipėdos krašto tradicijas, papročius, tautos etnokultūros vertybes integruojant į vaiko kasdienį gyvenimą.

12. Integracijos principas. Vientiso vaizdo apie supantį pasaulį formavimas, garantuojant vaiko asmenybės skleidimąsi bei vaiko ugdymo šeimoje ir lopšelyje – darželyje darnos.

13. Individualizavimo ir diferencijavimo principas. Padėti vaikui jaustis visaverte asmenybe, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualius poreikius, jo gebėjimus, turimą patirtį, pomėgius, skirtingus pažinimo būdus, brandos ypatybes, interesus, galimybes juos išreikšti bei atskleisti.

III. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

14. Tikslas.

Atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius.

15. Uždaviniai:

15.1. Ugdyti vaiko iniciatyvumą, savarankiškumą, kūrybiškumą, individualius gebėjimus, taikant įgytas žinias kasdienėje veikloje.

15.2. Atsižvelgti į šeimos lūkesčius ir socialinius partnerius, suteikti žinių apie sveiką ir saugią gyvenseną, įgūdžių ir įpročių formavimą, saugant, puoselėjant vaiko psichinę ir fizinę sveikatą.

15.3. Puoselėti lietuvių liaudies tradicijas per gamtos pokyčius, jos ryšį su mitologija ir darbo šventes.

15.4. Žadinti vaiko poreikį pažinti aplinkinį pasaulį, atrasti ir perimti įvairius pasaulio pažinimo būdus.

15.5. Užtikrinti sėkmingą vaiko socializaciją, ugdyti vaiko empatiškumą kaip sėkmingo bendravimo pamatą: formuoti teigiamą savivertę, padėti suprasti ir priimti savo ir kitų jausmus, valdyti emocijas ir elgesį, skirti dėmesį neverbalinei komunikacijai, bendravimo taisyklių laikymuisi.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS.

17.1. Ikimokyklinis ankstyvasis amžius (1-3 m.):

Ugdoma kompetencija, gebėjimai ir vertybinės nuostatos	Vaiko veiksenos
<p>17.1.1. Socialinė kompetencija. Jaučia bendravimo su suaugusiais ir bendraamžiais skirtumus. Stebi kitus vaikus, domisi jais, trumpam įsijungia į jų žaidimą, supranta grupės tvarką ir jos laikosi. Geba orientuotis patalpose ir kieme (grupėje, miegamajame, prausykloje, tualete, aikštelėje ir t.t.). Siekia praktinio savarankiškumo, savitarnos įgūdžių. Geba savarankiškai rengtis, praustis ir kt. Supranta, kas gerai ir kas blogai, ugdomi savikontrolės įgūdžius. Geba užmegsti artimą emocinį ryšį su bendraamžiu, prisitaiko prie jo bendravimo ritmo ir poreikų. Reiškia emocijas bei jausmus, atsako į kito vaiko jausmų raišką. Geba natūraliai domėtis savimi, bendraamžiais, suaugusiais, aplinkos daiktais. Išlaiko trumpai dėmesį, moka susikaupti veiklai ir žaidimams. Geba elgtis savarankiškai, saugiai, įgyja žaidimų, veiklos greta ir drauge gebėjimų, bendravimo ir bendradarbiavimo pradmenų, geba perimti žaidimo veiksmus, supranta kitų ketinimus, kalbą, mėgina išvengti nesutarimo, nesaugumo. Nori veikti savarankiškai, pereiti nuo globos prie bendradarbiavimo su suaugusiu, šalia esančiu draugu.</p>	<p>Susipažįsta su grupės darbuotojais, bendraamžiais. Mokosi maloniai pasisveikinti, atsisveikinti su draugais, auklėtoja, auklėtojos padėjėja ir savo artimais. Suvokia, jog atsisveikimas su tėvais būna trumpalaikis. Domisi grupės aplinka, žaislais, auklėtojos sumanymais, klausosi ir girdi, ieško abipusio supratimo su šalia esančiu. Mėgdžioja draugų, auklėtojos veiksmus, kalbą, poelgius, emocijų raiškos būdus. Mimika, gestais išreiškia meilę, gerą nuotaiką, nerimą, pyktį. Domisi kitais vaikais, jų veikla, mėgdžioja juos, stengiasi žaisti šalia, pats ieško draugo savo žaidimams, įsijungia į kitų vaikų žaidimus. Žaisdamas spontaniškai atkartoja žaidimo eigą, pradeda bendrauti, mokosi bendrauti gražiai, netrukdyti vieni kitiems. Ryto rate žaidžia vardų žaidimus, mokosi atsiliepti pašaukus vardu, susipažįsta su grupės dienos ritmu, kartu ruošiasi skirtingoms veikloms. Pratinasi atlikti bendrus žaidybinius judesius: ploja katutes, trepsi kojomis, eina rateliu, rodo „didelis, mažas, stiprus“, linguoja. Žaidžia ratelius, derina judesius su dainelės žodžiais. Auklėtojos padedamas orientuojasi grupės erdvėje, veiklos kampeliuose, žino savo spintelę, lovą, vietą prie stalo, išsiaiškina grupėje esančių daiktų, žaislų, piemonių paskirtį, mokosi kaip su jomis veikti, kaip jas tausoti. Pratinasi gerti iš puoduko, valgyti šaukštu, sėdėti prie stalo savo vietoje, pavalgęs naudotis sevetėle, praustis, plautis rankas, naudotis rankšluoščiu, susirasti savo daiktus, rūbus, pats rengtis. Įgyja pradinius bendravimo įgūdžius, neraginamas atlieka veiksmus, įsisavina kai kurias bendras elgesio taisykles: giria, bara, užjaučia, paguodžia, dalinasi žaisliukais. Vartoja žodelius padedančius bendrauti: „noriu“, „duok“, „imk“, pratinasi atlikti nesudėtingus paliepiumus (eime rengtis, tvarkome žaislus ir t.t.). Atlieka draugų ar suaugusiojo nurodymus, prašymus, padėkoja, paprašo. Klausosi auklėtojos aiškinimų, patys bando vienas kitam sakyti, klausti. Žaisdamas mokosi saugiai elgtis su draugu, žaislais, laikosi grupės taisyklių. Rodo savo darbelius suaugusiam, laukia pagyrimo, pritarimo, džiaugiasi savo pasiekimais.</p>
<p>17.1.2. Sveikatos saugojimo kompetencija. Moka tvarkingai valgyti, sukramtyti maistą. Moka savarankiškai plautis ir nusišluostyti rankas. Bando pats apsiauti, apsivilgti. Geba pažinti savo kūną ir pagrindines jo</p>	<p>Lengvai prisitaiko prie dienos ritmo darželyje. Mėgdžioja draugų, auklėtojos veiksmus. Padedamas auklėtojai mokosi elementarių higienos įgūdžių: plautis rankas, šluostytis rankas, veidą, naudotis nosine, nusirengti drabužius, nusiauti</p>

dalį, mokosi ją įvardyti. Geba atlikti paprasčiausius tvarkingumo, savitarnos, higienos įgūdžius. Yra aktyvus ir judrus. Moka tvirtai vaikščioti, išlaikyti pusiausvyrą, eiti pirmyn ir atgal vienodu žingsniu, bėgti, paskirstyti dėmesį, pralysti remiantis rankomis ir kojomis, pro lentą, lazda ar virvę, iškeltą 30-35 cm aukščio. Moka šokinėti vietoje abiem kojom, vaikščioti ant pirštų galų. Geba savo judesius derinti su kitų vaikų judesiais: einant, bėgant, šuoliuojant, ridenant kamuolį, atliekant įvairius pratimus ir t.t. Geba užlipti ir nulipti kopėtelėmis, įlipti ir išlipti iš dėžės, atlikti įvairius judesius su kamuoliu, laipti gimnastikos sienoje, bėgti keičiant judesių kryptį pagal signalą, koordinuoti rankų ir kojų judesius. Žaidžia slėpynių-gaudynių.

batus. Pratinasi valgyti šaukšteliu, gerti iš puoduko, tyliai valgyti, neskubėti. Mokosi mandagumo (sakyti „ačiū“, „prašau“). Nustatytu laiku, suaugusiam motyvuojant valgo, miega, žaidžia, ilsisi. Būna gryname ore įvairiais metų laikais. Ryto rate, žaidžia nuotaikingus siužetinius žaidimus, kartoja trumpus, lengvai vaikams įsimenamus ketureilius apie kūno dalis, dėlioja žmogaus kūno dalių dėlionės, varto knygeles apie žmogaus kūną, pasako ir parodo ką daro rankytės, kojytės, akytės ir t.t. Atpažįsta save, savo kūno dalis veidrodyje, nuotraukose. Skiria berniuką ir mergaitę. Pratinasi saugiai žaisti ir bėgti grupėje, kieme. Kartu su auklėtoja mokosi tvirtai vaikščioti, išlaikyti pusiausvyrą, eiti pirmyn ir atgal vienodu žingsniu, bėgti paskui draugą išlaikant pusiausvyrą, mėgdžioja įvairių būtybių judesius, medžių siūbavimą ir kt. Mokosi žaisti su draugais, daug judėti, žaisti su sviediniu, užlipti ir nulipti nuo kalnelio, bėgti takeliais, pievoje gaudyti kamuolį, peržengti kelias kliūtis, peržengti lazda, virvę, peršokti griovelius kieme, lipti į kalnelį, įlipti ir išlipti iš dėžės nesilaikant rankomis, lipti gimnastikos sienoje (iki 1 m. aukščio) pristatomu žingsniu, atsitūpti prie smėlio dėžės. Žaisdamas atlieka judesius su užduotimis, pereina nuo ėjimo prie bėgimo, eina paskui auklėtoją nurodyta kryptimi, keičiant kryptį, apeinant daiktus, bėgant poromis, ratu, susikibus rankomis, paveja riedančius daiktus, pašoka, nušoka, peršoka. Auklėtoja nuolat sudaro sąlygas kiekvieno vaiko fiziniam vystymuisi, grūdina jo organizmą, ugdo higienos kultūros įgūdžius, sudaro saugią, sveiką augimo ir judėjimo aplinką, kartu su vaikais aktyviai dalyvauja pramogose, šventėse.

17.1.3. Pažinimo kompetencija. Geba domėtis grupės ir lauko aplinka, žmonėmis, jų sukurtais daiktais, darbais, technika, gyvūnais, augalais, negyvąja gamta ir jos reiškiniais, metų laikais, vandeniui, smėliui. Domisi natūraliai savimi, kaupia patirtį apie įvairių daiktų savybes: spalvą, formas, pažįsta ir suvokia daiktų dydį, teisingai pavadina, apibūdina daiktus, jų savybes, reiškinius. Skiria iš išvaizdos ir skonio kai kurias daržoves ir vaisius, žino jų pavadinimus. Geba orientuotis aplinkoje, supranta pagrindines erdvės ir laiko sąvokas, atranda naujus poreikius ir interesus. Parodo pirščiukais savo metus. Geba skirti ir pavadinti 1-2 augalus, paukščius, gyvūnus. Žino jų kūno dalis. Liesdamas daiktus geba skaičiuoti iki 3, žaisti žaidimus su dėliojimo elementais.

Domisi supančia aplinka, daiktais, darbais, technika, gyvūnais, augalais, nuolat ką nors veikia, „tyrinėja“, žaidžia. Kaupia patirtį juos liečiant, ragaujant, uostant, klausantis, stebint. Atlieka draugų ar suaugusiojo nurodymus, prašymus parodyti formas ir pagrindines spalvas, daiktus (didžiausias ir mažiausias, raudonas ir t.t.), žaislus. Pastebi ir pasako, koks oras (lyja, sninga, šviečia saulė, pučia vėjas), atrenka vienerūšius ir skirtingus daiktus. Žaisdamas socialinius žaidimus „Šeima“, „Parduotuvė“, „Virtuvė“ mokosi naudoti daiktus pagal paskirtį (puoduką, šaukštą, lėkštę ir kt.). Kasdien eina į kiemą ir susipažįsta su matomais gyvūnais, paukščiais, augalais ir oru bei visiškai kitokia aplinka, kalbasi apie tai, ką mato: „Žiūrėk, kaip debesys plaukia dangumi“ ir t.t. Kartu su auklėtoja stebi, domisi augalais gamtoje, gyvūnais, transportu, namais, žmonių darbu. Pratinasi susikaupti stebint daiktus, žiūrinėjant paveikslėlius, žaislus. Klausosi ir atpažįsta

	<p>gyvūnėlių balsus: šuns lojimą, katino miaukimą, vištos kudakavimą ir kt. Vartydamas knygelę išreiškia savo emocijas, suranda pažįstamus gyvūnus, daiktus, bando pasakyti ką mato paveikslėliuose. Auklėtoja skaito, rodo knygutes apie augalus, gyvūnus, paukščius, daiktus. Pasivaikščiojimo metu mokosi skirti ir teisingai pavadinti medžius (1-2 rūšis), žydinčias gėles. Auklėtoja kuria „iššūkius“ vaiko mąstymui, sudaro palankias aplinkybes svarbiausiems pažinimo pasiekimams. Žaisdamas su loto, dėlionėmis įtvirtina žinias apie augalus (žolė, medis, gėlė), gyvūnus (naminius ir laukinius), mokosi parodyti ir pavadinti gyvūnų kūno dalis, pamėgdžioti žinomų gyvūnų ir paukščių balsus. Nusiramino valandėlių metu žaidžia stalo žaidimus: bokšteliu sukrauna – sugriauna, indelius pripila smėlio – išpila ir kt. „Ekskursijų“ metu susipažįsta su grupės, darželio patalpomis, sale. Stebėdamas, konstruodamas įgyja supratimą apie daiktų savybes, paskirtį. Žaisdamas didaktinius žaidimus, žaidimus su lėlėmis, savarankiškos veiklos metu susipažįsta su savo kūnu, perpranta judėjimo ir išraiškos kūnu galimybes.</p>
<p>17.1.4. Komunikavimo kompetencija. Bendrauja su bendraamžiais ir suaugusiais. Klausosi kito kalbos, pradeda ją suprasti ir bando kalbėti. Moka taisyklingai tarti garsus, mėgdžioti žodžius. Moka kalbėti trumpais (2-3 žodžių), taisyklingais sakiniais. Geba klausytis ir emociškai reaguoti į skaitomus pasakojimus, deklamuojamus tautosakas, grožinės literatūros kūrinius. Gėrisi vaizdinga, turtinga ir taisyklinga kalba. Skiria ir įvardija artimiausios aplinkos daiktus, veiksmus, jų savybes. Geba kreiptis į suaugusiuosius ir bendraamžius, reikšdamas savo norus. Moka pasakyti tai, ką mato, girdi. Moka klausti ir atsakyti į klausimus. Žino savo ir artimųjų vardus bei naudoja mandagumo žodžius. Plečia savo kalbos žodyną. Geba dėmesingai klausytis trumpų kūrinių ir suprasti jų turinį. Domisi knygelėmis.</p>	<p>Kasdien su auklėtoja žaidžia vardų žaidimus, atsiliepia pašaukus vardu, pasako savo vardą kitam. Mėgdžioja, auklėtojos, veiksmus, kalbą, poelgius. Ieško daiktų, kuriuos auklėtoja įvardija: lėlė, mašina, meškutis ir t.t. Kalba 2-4 žodžių sakinukais, išsako savo norus. Ryto rate pratina sukaupti dėmesį, klausosi skaitomų pasakų, atkartoja tariamus žodžius, mėgdžioja dvigarsiais gyvūnų ir paukščių kalbą, pavadina daiktus daiktavardžiais (gyvūnus, baldus, žaislus ir t.t.), veiksmažodžiais pavadina veiksmus (valgo, sėdi, plauna, miega ir t.t.), derina būdvardžių ir daiktavardžių skaičių, giminę (didelis namas, graži gėlė), vartoja jungtukus o, ir. Žaisdamas kartoja savo artimųjų vardus, rūbų, drabužėlių, indų, kai kurių transporto priemonių, pažįstamų gyvūnų ir augalų pavadinimus, vardija gamtos reiškinius (lyja, sninga, saulutė šviečia ir t.t.). Pasako savo ir kitų vaikų vardus, atsiliepia pašauktas vardu, klausinėja, pratina atlikti nesudėtingus paliepimus. Vartoja žodelius padedančius bendrauti: „noriu“, „duok“. Domisi kitais vaikais, pats ieško draugo savo žaidimams. Stengiasi kartu su auklėtoja ar vienas deklamuoti eilėraštkus, dainuoti lopšines, ploti katutes. Pokalbiu metu atsakinėja į klausimus pagal paveikslėlių turinį, atpažįsta, parodo ir pavadina gamtoje ir paveikslėlyje naminius gyvūlius, paukščius. Klausosi gyvūnėlių garsų: kačiuko miaukimo, šuns lojimo, karvės mūkimo, vištos kudakavimo. Kalba su bendraamžiais dviejų – trijų žodžių sakiniais. Kartu su auklėtoja žaidžia kalbą</p>

	<p>lavinančius didaktinius žaidimus, klausosi sekamų pasakų, eilėraščių, dainų, žaidžia ratelius, dainuoja kartu, klausosi trumpų pasakų įrašų, dainelių. Žaisdami mokosi parodyti ir pasakyti savo kūno dalis (koja, ranka, galva, burna, akys, plaukai, kakta, veidas), mėgdžioja auklėtojos tariamus žodžius ir frazes. Veiklos metu mokosi suprasti žodžius, reiškiančius kasdien vaikų atliekamus veiksmus (einame miegoti, plauti rankas ir t.t.). Kreipiasi į suaugusius ir draugus žodžiu, pasako ką mato, atsako į klausimus – Kas čia? Ką daro? Kur eini? ir kt. Vartant knygutes su auklėtoja ar draugu pavadina pažįstamus daiktus, gyvūnus, garsiai kartoja daug kartų girdėtus žodžius. Suvokia knygutės estetinę vertę: graži, nauja, suplyšusi. Klausosi auklėtojos aiškinimų, patys bando vienas kitam sakyti, klausti. Atsineša iš namų knygelį, jas varto kartu su auklėtoja. Bendraudami su auklėtoja, jaučia suaugusiųjų šilumą, artumą, nuoširdumą.</p>
<p>17.1.5. Meninė kompetencija. Geba susipažinti su meninės raiškos priemonėmis, žaisti su jomis, domėtis piešimo procesu, piešti, tapyti perteikiant įspūdžius iš aplinkos. Pažįsta ir skiria spalvas, stebi dailės kūrinius, paveikslėlius. Moka džiaugtis gražiais žaislais, objektais, jų spalvingumu, atkreipia dėmesį į gamtos grožį, ryškias detales, spalvų įvairumą. Geba emociškai balsu ir judesiais reaguoti į įvairaus pobūdžio muziką, pakartoja ritminius suaugusiojo judesius, klausosi muzikos, dainavimo - patiria daug džiugių emocijų. Moka klausytis dainuojamų lopšinių, dainelių, aktyviai juda, ritmiškai eina, ploja, trepsi, muzikuoja su auklėtoja, dainuoja nesudėtingas melodijas. Geba išreikšti savo mintis, jausmus, nuotaiką įvairiais raiškos būdais. Moka judėti pagal muzikos ritmą. Geba dainuoti paprastas daineles, dainuodamas atlikti judesius, klausytis ir kartu niūniuoti lopšines.</p>	<p>Auklėtojos pagalba susipažįsta su piešimo, tapymo priemonėmis, žaidžia su jomis. Žaidžia su štam pavimu, aplikavimo, piešimo, lipdymo priemonėmis ir medžiagomis: pieštuku, kreidelėmis, pirštu pamirkytais dažais brėžia įvairias linijas, įvairiomis lapo kryptimis, teplioja delnais, pirštais dideliuose lapuose, tapo viena spalva, o vėliau – keliomis spalvomis, pratinasi pažinti, skirti spalvas. Mokosi atpažinti ir naudotis įvairiomis spalvomis, piešti simboliais (žolytė, saulutė, takelis, lietutis ir kt.). Kartu su auklėtoja minko, maigo, volioja, suploja, suspaudžia įvairias lipdymo medžiagas. Lipdo nesudėtingus darbelius (lazdeles, kamuoliukus ir t.t), stato iš kaladžių ir kitų smalsumą, kūrybiškumą skatinančių priemonių. Pasivaikščiavimo metu stebi ir parodo gamtos objektus (gėlę, medį, paukštelį ir t.t.) džiaugiasi ir atpažįsta spalvas. Klausosi auklėtojos dainuojamų lopšinių, dainelių, dainuoja pats, muzikos valandėlėse aktyviai juda, ritmiškai eina, ploja, trepsi. Klausosi muzikos kūrinėlių, atlieka judesius, eina paskui auklėtoją būreliu, judesiais perteikia melodiją. Aktyviai dalyvauja muzikinio ugdymo užsiėmimuose. Grupėje klausosi vaikams skirtos muzikos, mėgina muzikuoti su vaikais ir auklėtoja, „groja“ nesudėtingais muzikiniais instrumentais (barškutis, varpelis, būgnelis ir kt.), gamtiniais „muzikos instrumentais“ - akmenėliais, lazdelėmis ir t.t., sudaromos galimybės vaikams kiekvieną dieną klausytis įvairios muzikos, kaupti, plėtoti muzikinę patirtį ir gebėjimus.</p>

17.2. Metodai ir priemonės (1-3m.). Ikimokyklinio ugdymo(si) programoje naudojami ugdymo metodai: žaidybinis metodas (skatina vaikų teigiamas emocijas, padeda formuoti socialiniams įgūdžiams, natūraliu būdu sukonzentruoti dėmesį į ugdomąją veiklą); praktinis metodas (vaikams padeda per veiklą pažinti ir suprasti juos supančią aplinką); žodinis metodas (pasakojimas, pokalbis) - suteikia galimybę perduoti informaciją; vaizdinis metodas (nukreiptas į vaizdinių formavimą apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius); kūrybinis metodas (sudaro sąlygas vaikams reikšti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų); projektų metodas (skatina ugdymo turinio ir metodų kaitą, lanksčiai integruojant įvairias ugdymo sritis, individualizuojant ugdymą, jo turinį orientuojant į vaiko gyvenimui ir ugdymui(si) reikalingų kompetencijų plėtojimą. Ugdymo(si) priemonės - tikslingos, veiksmingos, įvairios ir keičiamos pagal galimybę. Įstaigoje naudojamos ugdymo priemonės: priemonės pažintinei veiklai (žaislai, plakatai, transporto priemonės, eismo ženklai, gyvūnų, paukščių paveikslėliai ir kt.); vaizdinės ugdymo priemonės, formuojančios tautiškumą (žemėlapiai, tautodailės reprodukcijų rinkiniai, smulkioji tautosaka, tautiniai rūbai, tautinė simbolika ir kt.); priemonės kalbos ugdymui (enciklopedijos, įvairios knygos, paveikslai, žurnalai, vaikiškos knygelės, pasakų įrašai ir kt.); žaidimų ir kūrybos priemonės bei medžiagos - žaidimai ir žaislai socialinių įgūdžių raidai (siužetiniai, konstrukciniai, techniniai žaislai, LEGO, DUPLO ir kt.); priemonės meniniam ugdymui (tapymui, lipdymui, muzikavimui, vaidybai ir kt.); judesių korekcijai (kamuoliai, šokdynės, čiūžiniai, lankai, batutas ir kt.); techninė įranga (flanelinė lenta, magnetinės lentos, magnetofonai, multimedija, vaizdo kameros ir kt.). Visos priemonės, žaislai, knygos ir kt. išdėstyti taip, kad vaikams būtų prieinami, skatintų norą žaisti, veikti, ieškoti, tirti, atrasti, pažinti.

17.3. Ikimokyklinis amžius (3-6 m.):

Ugdoma kompetencija, gebėjimai ir vertybinės nuostatos	Vaiko veiksenos
<p>17.3.1. Socialinė kompetencija. Geba bendrauti, sutarti su bendraamžiais ir suaugusiais, supranta ir prisitaiko prie grupės dienotvarkės, taisyklių, dalinasi su kitais daiktais, žaislais, žaidžia su vienu ar su dviem draugais, grupelėmis, didžiuojasi savo pasiekimais ir laimėjimais. Moka gyventi ir būti greta, pasitiki savo jėgomis, būna palankus aplinkiniams, tiki jais.</p> <p>Moka tausoti savo ir kitų daiktus, gerbia ir užjaučia kitus, žaidžia žaidimus su paprastomis taisyklėmis, kuriuose visi laimi, atlieka įpareigojimus ir konkrečias užduotis. Geba derinti savo veiksmus, sąmoningai gretina savo ir vienmečių elgesį, bendrauja su įvairiais žmonėmis.</p>	<p>Domisi grupės ir darželio aplinka, žmonėmis, prisitaiko prie pokyčių, bendrų reikalavimų. Sutaria su bendraamžiais, renkasi vieną ar keletą draugų, kuriems reiškia savo emocijas ir tikisi emocinio palaikymo. Domisi bendraamžiais, jų žaidimais, veikla, toleruoja kitokius nei jis pats, atsiliepia į kitų kvietimą bendrauti šypsena, žvilgsniu, gestu, derina savo veiksmus, nuomonę, keičiasi informacija veikloje, sprendžia konfliktus, sunkumus, stebi ir vertina vaikų elgesį, sako komplimentus sau ir kitiems, randa problemų sprendimo būdus. Ryto rate kartoja susitikimo ritualą, pasilabina vieni su kitais, ką nors malonaus palinki, kreipiasi vardu į šalia sėdintį ir t.t. Pokalbiuose auklėtoja nuolat atkreipia vaikų dėmesį į kitų jausmus, išgyvenimus, išpūdžius, skatina jais dalintis. Dalyvauja grupinuose žaidimuose, dalinasi vienas su kitais džiaugsmiais ir rūpesčiais, pasakoja ir klausosi. Noriai įsitraukia į veiklą, domisi naujais daiktais, primonėmis, žaislais. Žaisdamas tausoja, saugo savo ir kitų žaislus, daiktus. Atlieka paprastus suaugusiojo pavedimus, prašymus, ypač, kai kreipiamasi į jį asmeniškai. Žaisdamas bando spręsti iškilusias problemas, esant reikalui, kreipiasi pagalbos į suaugusius. Kaupia socialinę patirtį suvokia savo teigiamas ir neigiamas savybes, ima pažinti savo kūną, jo funkcijas, žino, kad žmonės turi vardą, pavardę. Emocionaliai reaguoja į aplinką, nori būti suprastas suaugusių ir bendraamžių, siekia pozityvaus bendravimo. Siekia gerai elgtis, supranta, kad konfliktai gadina nuotaiką, kenkia</p>

	<p>sveikatai. Žaisdamas jaučia savo ir kito asmeninę erdvę, laikosi tam tikro nuotolio. Pratinasi atispirti pagundoms, neigiamai draugų įtakai. Išijaučia į kitų šeimos narių nuotaiką, kartu džiaugiasi ir liūdi, padeda mažesniems. Žaisdamas kontroliuoja savo veiksmus, sugeba tvardyti, valdyti jausmus. Kartu kuria grupės taisykles, prisitaiko prie bendraamžių, suvokia tasyklių prasmę, jų laikosi. Mokosi derinti savo veiksmus, sąmoningai gretinti savo ir vienmečių elgesį. Suvokia, kad rūpinamasis šeimoje vienas kitu yra geros savijautos pagrindas. Klausosi skaitomų pasakojimų, mokosi vertinti veikėjų poelgius, teigiamas ir neigiamas savybes. Susitikimuose pratinasi bendrauti su įvairiais žmonėmis.</p>
<p>17.3.2. Sveikatos saugojimo kompetencija. Geba saugiai jaustis aplinkoje, aktyviai judėti, sveikai gyventi ir veikti, rūpintis asmens higiena ir sveikata: nusiprausti, valyti dantis, nueiti į tualetą, savarankiškai nusirengti ir apsirengti, rūpinasi savo fiziniu saugumu; eina, bėgioja, laisvai įveikdamas kliūtis, šokinėja abiem kojom nuo paaukštinimo, pralenda pro kliūtis, laipioja ir kybo ant įrenginių, mēto, gauda mušinėja kamuolį, žaidžia judriuosius žaidimus su paprastomis taisyklėmis, komandinius žaidimus, geba būti aktyvus, judrus vikrus. Moka perimti ir laikytis sveikatą stiprinančių gyvenimo nuostatų. Žino kaip laikytis asmens higienos, tinkamo dienos ritmo, stengtis sveikai maitintis, rengtis pagal orą, grūdintis, taisyklingai sėdėti, stovėti, daug judėti ir žaisti lauke. Geba pažinti ir prižiūrėti savo kūną, pagrindines jo dalis. Geba stiprinti, grūdinti organizmą, lavinti judesius, taisyklingą laikyseną, derinti aktyvią ir ramią veiklą, fizinį krūvį ir atsipalaidavimą, dalyvauti sportinėse pramogose, atlikti užduotis ir jausti varžybų nuotaiką. Geba saugiai naudoti sportinę įrangą, priemones, ugdomi savisaugos jausmą ir saugaus elgesio įgūdžius.</p>	<p>Gerai jaučiasi darželio aplinkoje, lengvai prisitaiko prie dienos ritmo. Bendraudamas su auklėtoja ir bendraamžiais jaučiasi emociškai saugus. Žaisdamas įgyja elementarių savikontrolės įgūdžių: netrukdo kitiems žaisti, bėgioti, mankštintis ir kt. Grupėje auklėtoja su vaikais kalbasi apie švarą, moko rūpintis savo sveikata: plaunasi rankas, prausiasi, grūdina organizmą (būna gryname ore, priima saulės vonias, braido vandenyje ir t.t.), daro rytinę mankštą kartojant rodomus judesius, savarankiškai apsirengia ir nusirengia. Žaisdamas susipažįsta su kūno dalimis, žino jų pavadinimus, suvokia, kad kiekviena kūno dalis turi savo paskirtį, judėjimo būdą, yra reikalinga žmogui. Suvokia savo fizinę būklę ir kūno poreikius: alkanas, sotus, pailsėjęs, pavargęs, sveikas, blogos nuotaikos.</p> <p>Sporto salėje atlieka ėjimo, bėgimo, šuolių, mėtymo, laipiojimo judesius, juda nurodyta kryptimi, keičiant kryptį, apeinant daiktus, atlieka judesius su užduotimis, vaikščioja basomis ant grindų, eina briaunuota lenta, nelygiu paviršiumi, atlieka pratimus pėdos raumenims stiprinti. Mokosi saugiai laiptoti ant sportinių įrengimų, lipti aukštyn ir žemyn patogiu būdu, žaidžia įvairius judriuosius žaidimus grupėje ir kieme. Mokosi pajauti kūno judėjimo tempą (greitai – lėtai), derinti kojų ir rankų judesius, greitai reaguoti į žodinį ar garsinį signalą, atlikti judesius su įvairiais daiktais. Stengiasi tiksliai atlikti bendruosius pratimus, kurie stiprina kaklo, rankų, pečių juostos, nugaros, liemens, kojų raumenis. Žaidžia su kamuoliu, varo kamuolį, mēto į taikinį, meta tolyn dešine ir kaire ranka, ridena kamuolį, meta kamuolį, taiko į tikslą, permeta kamuolį per virvutę, meta tolyn dešine ir kaire ranka. Sveikatos kambarėlyje „Sveikatos sala“ atlieka įvairius kvėpavimo pratimus: pučia burbulus, teniso kamuoliukus, vėjo malūnėlius, pratimus plokščiapėdystės profilaktikai ir kt. Teminių savaitių, kūno kultūros valandėlių metu, susitikimuose su gydytojais ugdomi sveikos ir saugios gyvensenos įgūdžius, norą saugoti savo sveikatą, įgyja žinių apie sveikatą, daržovių ir vaisių naudą, pagrindinius sveikos gyvensenos reikalavimus, valgymo kultūros, mandagiai elgtis ir bendrauti, taisyklingai</p>

	sėdėti prie stalo, valgyti neskubant. Dalyvauja sporto šventėse, ugdo(si) drąsą, atkaklumą, ryžtą, drąsiai ieško išeities iš susidariusios situacijos, saugo fiziškai silpnesnius, mažesnius vaikus, patiria daug teigiamų emocijų. Ugdo(si) teisingo elgesio ir savisaugos jausmą, saugaus elgesio įgūdžius.
<p>17.3.3. Pažinimo kompetencija. Geba pažinti save ir kitus žmones kaip bendravimo partnerius, tyrinėti supančią aplinką, gamtą, tyrinėti ir atrasti pasaulį. Turi supratimą apie augalijos ir gyvūnijos pasaulį, sezoninius reiškinius gamtoje. Geba rūpintis, gėrėtis, rūpestingai elgtis su augalais ir gyvūnais, globoti gamtą. Pažįsta ir pavadina 5-6 daržoves, 3-4 vaisių-uogų krūmų rūšis, būdingus spalvos, formos, skonio požymius, panaudojimo maistui būdą (šviežios, virtos). Geba paveikslėliuose pastebėti, pažįstamus objektus (vaisius, uogas, žaislus ir t.t.), atpažinti naminius gyvulius, laukinius žvėris ir paukščius, paskoti, kaip jie gyvena, rūpintis jais. Geba pasakyti daiktų spalvą ir formą, savybes ir naudą. Moka žodžiu apibūdinti daiktus, augalus ir gyvūnus pagal spalvos, dydžio, formos, medžiagos, kvapo ir garso ypatybes. Geba apibūdinti orą, vandens ir sniego savybes. Žino metų laikus, pagal pokyčius gamtoje.</p>	<p>Domisi (stebi) ir tyrinėja suaugusiųjų darbą, augalus, daiktus, jų paskirtį, transporto ir informacijos priemones, gyvosios ir negyvosios gamtos reiškinius. Klasifikuoja augalus (gėlė, krūmas, medis) ir gyvūnus (laukiniai, naminiai). Eksperimentuodamas išgyvena atradimo ir pažinimo džiaugsmą. Kaupia patirtį naudodamasis įvairiais pojūčiais, grupuoja daiktus pagal formą, dydį, spalvą, randa panašumus bei skirtumus, skaičiuoja aplinkoje esančius daiktus, žaidžia stalo žaidimus su skaičiavimo elementais, skaičiuoja savaitės dienas, įsimena pavadinimus ir eiliškumą, atranda sau svarbius dalykus (paros, darbo ir poilsio dienų, nakties ir dienos kaitą, metų tėkmę). Žaisdamas lygina, grupuoja, atpažįsta dažnai matytus vaizdinius, daiktus ir reiškinius. Klasifikuoja daiktus ir daiktų grupes pagal vieną ir kelis požymius, sudaro daiktų grupes pagal pasirinktą arba nurodytą požymį. Pažįsta 4-5 geometrines figūras, lygina jas su aplinkoje esančiais daiktais. Matuoja daiktus įvairiais matuokliais: ūgio matuokle, svarstyklėmis, metru. Aplinkoje atpažįsta skaičius ir raides, atlieka palyginimus, naudodamas sąvokas aukštas – žemas, ilgas – trumpas, storas – plonas. Žaisdamas loto, domino, dėlionės, LOGIKO ir žodinius žaidimus, susipažįsta su įvairiais daiktais, jų paskirtimi, modeliais, simboliais, įtvirtina turimas žinias apie skaitmenis, raides, formas, spalvas, laiko ir erdvės sąvokas, saugų eismą. Konstruodamas matytus ir įsivaizduojamus statinius, naudodamas įvairių formų detales, jas skaičiuoja, lygina, matuoja. Stebėdamas gamtos reiškinius orą, vandenį nusako pastebėtas savybes - šalta, šilta, sningą, pučia vėjas ir t.t., metų laikus pagal pasikeitimus gamtoje, veda orų kalendorių ir žymi pakitimus gamtoje. Žaisdamas siužetinius žaidimus „Parduotuvė“, „Pas gydytoją“ ir kt., įtvirtina žinias. Laisvalaikiu dėlioja paveikslėlius – dėlionės, renka, sėja, sodina augalų sėklas, rūpinasi jomis, tyrinėja vabaliukus, drugelius, skruzdėles. Žiūrėdamas filmukus, nuotraukas, enciklopedijas, diskutuoja apie gamtos reiškinius, aiškinasi metų ratą, žmogaus, gyvūnų, augalų, kalendorinių švenčių ciklą. Stebi gamtos pokyčius išvykose prie jūros, Girulių miške, renka gamtinę medžiagą, vėliau ją panaudoja kūrybiniais darbais. Klausosi skaitomų pasakojimų apie gyvūnus, augalus, reiškinius, žymias mūsų miesto, krašto vietas, susipažįsta su liaudies tradicijomis, papročiais, darbo šventėmis. Ekskursijose susipažįsta su savo gimtuoju miestu, pastebi jo savitumą, didžiuojasi juo.</p>
<p>17.3.4. Komunikavimo kompetencija. Tenkina poreikį bendrauti, klausytis, įsiklausyti, išgirsti, atpažinti, suprasti girdimą kalbą,</p>	<p>Bendraudamas su auklėtoja, reiškia palankumą, pasitenkinimą ir norą kalbėti. Kalbasi vienas su kitu, pavadina žaislus, veiksmus. Pats pradeda pokalbį su to paties amžiaus</p>

<p>išreikšti save. Gėrisi vaizdinga, turtinga ir taisyklinga kalba. Geba suprasti suaugusiojo kalbą, atsako į klausimus. Geba aiškiai tarti žodžius, reiškia mintis kelių žodžių sakiniais. Geba pakartoti pasakyto daikto pavadinimą, veiksmą, spalvą ir t.t. Klausosi tautosakos ir grožinės literatūros kūrinėlių, padedančių perprasti įvairias kalbines situacijas, žodžio reikšmių įvairovę.</p> <p>Geba pasakoti gerai žinomas pasakas. Geba pasakojant ir atsakinėjant į klausimus, naudotis taisyklingomis žodžių formomis. Geba naudotis dialogine, monologine kalba. Moka riškiai pasakoti savo išgyvenimus, įvykius, nenukrypstant nuo pasiūlytos temos. Moka kurti nedidelius pasakojimus iš atminties, pagal paveikslėlį ar matytą vaizdinį. Domisi raidėmis, kai kurias pažįsta, geba pavadinti. Žaidžia su lėlėmis, telefonais, mašinomis, imituoja situacijas, klauso garsiai skaitomų knygų, varto enciklopedijas, domisi jomis. Geba diskutuoti, atsakyti į klausimus, kurti ir vaidinti lėlių teatro spektaklius, skaityti knygas pagal paveikslėlius, pasakoti, ką mato paveikslėliuose, deklamuoja eilėraščius, bando užsirašyti savo vardą, pasakoja apie savo kūrinį.</p> <p>.</p>	<p>vaikais ir suaugusiais. Kalbasi apie tai ką mato, girdi, žaidžia su auklėtoja, draugais didaktinius ir kitus žaidimus skatinančius vaikų kalbą, turinčius žodyną. Atlieka draugų ar auklėtojos nurodymus, prašymus, padėkoja, paprašo, kalba dialogu. Kalbėdamas derina žodžius pagal laiką, skaičių, giminę, kalba sudėtiniais sakiniais, raiškiai deklamuoja eilėraščius, įdėmiai klausosi pasakų, grožinės literatūros kūrinių, spėja mįsles, kuria pasakojimus apie gamtą, savo kraštą, jo savitumą. Laisvai pavadina artimiausios aplinkos daiktus, reiškinius, objektus ir veiksmus su jais. Kalbėdamas-taisyklingai taria visus garsus, užbaigia kito pradėta sakinį, pastebi savo ir draugų kalbos klaidas, jas taiso. Žaisdamas žodžiu kuria žaidimo aplinką, žaidžia kalbinius žaidimus. Bendraudamas su suaugusiais didina žodžių atsargas, klausosi sekamų pasakų, eilėraščių, pasakojimų, legendų, padavimų, liaudies tautosakos, dainų, dainuoja kartu su auklėtoja. Pratinasi susikaupti klausant pasakų, klausinėja, ką reiškia nežinomi žodžiai. Atsako į klausimus pagal paveikslėlio turinį, aiškinasi nežinomus žodžius, žaidžia raidžių loto, domino. Mokosi kalbėti taisyklingais sakiniais, teisingai tarti garsus (s,z,c, dz, taip pat b,d,g, jei vaikas juos duslina), pajusti kalbos grožį, skambumą. Stebėdami paveikslus, gamtą, juos supančią aplinką, kuria savo pasakojimus. Mokosi eilėraščių ir smulkiosios tautosakos kūrinių. Dalyvauja ekskursijose į knygyną, biblioteką, taip susipažįsta su knygomis, jų paskirtimi. Stebėdamas raides grupės aplinkoje, žaisdamas su raidėmis ir jų trafaretais, susipažįsta su raidėmis. Kopijuoja raides, žodžius. Gilinasi kalbos žinias lietuvių liaudies darbo švenčių bei teminių savaitių metu. Domisi knygomis, atsineša iš namų, bando skaityti, jas varto su draugais. Klausosi taisyklingos, aiškios, kultūringos kalbos, mokosi etikos. Teminių savaitių, švenčių metu sužino apie tautos tradicijas, darbo šventes, papročius, mokosi žaisti ratelius, dainuoti daineles. Jaučia suaugusiųjų šilumą, artumą, nuoširdumą kalbantis, išklausomas.</p>
<p>17.3.5. Meninė kompetencija. Tenkina saviraiškos ir kūrybinius poreikius, patiria estetinius išgyvenimus, įgyja meninės raiškos įgūdžių. Geba įsivaizduoti, pajusti, pamatyti ir kurti grožį. Nori eksperimentuoti dailės priemonėmis, piešti, lipdyti, aplikuoti, konstruoti. Žino meninės raiškos galimybes. Moka lipdyti nesudėtingus darbelius, statyti iš kaladžių, kartoninių dėžių ir kitų smalsumą, kūrybiškumą, skatinančių priemonių. Geba aktyviai dalyvauti muzikinės veiklos valandėlėse, šventėse.</p>	<p>Organizuotos veiklos metu išbando meninės raiškos priemones: piešia tapo akvarele, guašu, flomasteriais, pagaliukais, kreidelėmis, spalvotais pieštukais ant įvairaus formato popieriaus lapų, žemės, sniego, žaidžia su jomis, gerai pažįsta naudojasi įvairiomis spalvomis, tapo pirštais, rankomis, teptuku, lipdo iš molio, plastilino, tešlos, maišo spalvas, išgauna kitą spalvą, karmo žirkelėmis, kuria koliažus, vaidina su pasigamintomis lėlėmis, kuria darbelius iš buitinių atliekų. Puošia savo darbelius natūraliomis priemonėmis, (siūlais, audeklu, gamtine madžiaga), derina spalvas. Piešia žmogų, jo kūno dalis, veido dateles, judesį, piešia gamtos, buities vaizdus. Grožisi savo ir kitų dailės kūryba, aiškina savo sumanymus, domisi kito idėjomis. Renka gamtinę medžiagą, kuria įvairiausių darbelius. Stato iš kaladžių, kartoninių dėžių ir kitų smalsumą, kūrybiškumą skatinančių priemonių. Eksperimentuoja su klėjais, tušu, aliejinėmis</p>

kreidelėmis, akvarele, moliu, ant šlapio popieriaus ir kitomis meninės raiškos priemonėmis. Ruošia piešinių parodėles vaikų tėvams, visuomenei, įstaigoje. Noriai dalyvauja muzikinėje veikloje; dainuoja daineles su pasikartojančiu ritmu, atlieka ritminius pratimus, groja mušamaisiais instrumentais, atpažįsta keletą muzikos instrumentų ir t.t. Mokosi pagal muziką atlikti įvairius žingsnelius-ėjimą, bėgimą, šokinėjimą pagal ritmą, pakaitinį žingsnį. Žaidžia lietuvių liaudies ratelius-žaidimus, inicijuoja muzikinius, vaidybinius žaidimus. Grupėje savo iniciatyva vaikai klausosi muzikos, groja muzikos instrumentais, dainuoja, šoka, žaidžia su muzikiais žaislais, pritaiko muziką žaidimams, pasakoja, kuria, inscenizuoja. Noriai vaidina spektakliuose grupėje, darželio draugams ir tėvams. Muzikinių valandėlių metu susipažindinami su lietuvių liaudies meno kūriniais, lietuvių liaudies dainomis, žaidimais, rateliais. Ugdomi gebėjimus išreikšti savo santykį su liaudies meno kūriniais piešiant, pasakojant, žaidžiant ir inscenizuojant. Vaikai pratinasi savarankiškai, kūrybiškai organizuoti sau ir kitiems pramogas, mokosi kultūringai ilsėtis, lankosi meno galerijose, liaudies meno parodose, salonuose, stebi liaudies meno pavyzdžius. Žiūrinėja iliustracijas, varto knygutes, enciklopedijas su meno nuotraukomis ir įvairiais meniniais darbais.

17.4. Metodai ir priemonės (3-6m.). Ikimokyklinio ugdymo(si) programoje naudojami ugdymo metodai: žaidybinis metodas (skatina vaikų teigiamas emocijas, padeda formuoti socialiniams įgūdžiams, natūraliu būdu sukcentruoti dėmesį į ugdomąją veiklą); praktinis metodas (vaikams padeda per veiklą pažinti ir suprasti juos supančią aplinką); žodinis metodas (pasakojimas, pokalbis) - suteikia galimybę perduoti informaciją; vaizdinis metodas (nukreiptas į vaizdinių formavimą apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius); kūrybinis metodas (sudaro sąlygas vaikams reikšti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų); projektų metodas (skatina ugdymo turinio ir metodų kaitą, lanksčiai integruojant įvairias ugdymo sritis, individualizuojant ugdymą, jo turinį orientuojant į vaiko gyvenimui ir ugdymui(si) reikalingų kompetencijų plėtojimą. Ugdymo(si) priemonės - tikslingos, veiksmingos, įvairios ir keičiamos pagal galimybę. Įstaigoje naudojamos ugdymo priemonės: priemonės pažintinei veiklai (žaislai, plakatai, transporto priemonės, eismo ženklai, gyvūnų, paukščių paveikslėliai ir kt.); vaizdinės ugdymo priemonės, formuojančios tautiškumą (žemėlapiai, tautodailės reprodukcijų rinkiniai, smulkioji tautosaka, tautiniai rūbai, tautinė simbolika ir kt.); priemonės kalbos ugdymui (enciklopedijos, įvairios knygos, paveikslai, žurnalai, vaikiškos knygelės, pasakų įrašai ir kt.); žaidimų ir kūrybos priemonės bei medžiagos - žaidimai ir žaislai socialinių įgūdžių raidai (siužetiniai, konstrukciniai, techniniai žaislai, LEGO, DUPLO ir kt.); priemonės meniniam ugdymui (tapymui, lipdymui, muzikavimui, vaidybai ir kt.); judesių korekcijai (kamuoliai, šokdynės, čiuziniai, lankai, batutas ir kt.); techninė įranga (flanelinė lenta, magnetinės lentos, magnetofonai, multimedija, vaizdo kameros ir kt.). Visos priemonės, žaislai, knygos ir kt. išdėstyti taip, kad vaikams būtų prieinami, skatintų norą žaisti, veikti, ieškoti, tirti, atrasti, pažinti.

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR VERTINIMAS

17.5. Pagrindinis vaiko pasiekimų vertinimo metodas yra stebėjimas. Vertinimas sėkmingas tada, kai jį laiduoja šie veiksniai: vaiko stebėjimas, stebėjimo duomenų analizė, ugdymo(si) būdų numatymas, vaiko veikla. Vertinimo rezultatai fiksuojami lentelėje pagal socialinius, sveikatos saugojimo, pažinimo, komunikavimo ir meninę kompetencijas.

Vaikas vertinamas du kartus per metus. Informacija apie vaiko pasiekimus pateikiama ugdytinių tėvams individualių pokalbių, konsultacijų metu. Vertinant vaiko pasiekimus, laikomasi konfidencialumo principo.

Pasiekimai apie ugdymą kaupiami „Vaiko aplanke“, tai vaiko darbėlių pavyzdžiai, vaiko mintys, specialistų komentarai, anketos tėvams, vaiko veiklos analizė, tyrimų lentelės, nuotraukos, audio ir video įrašai.

Vertinimas – objektyvus ir visapusiškas, jautrus ir humaniškas, nežeidžiantis vaiko orumo, atsižvelgiantis į vaiko gebėjimus, tikėjimą savo jėgomis, atskleidžiantis ugdymo esmę.

Mokslo metų pabaigoje ugdymo rezultatai apibendrinami. Vaiko pasiekimų rezultatai padeda planuojant vaikų ugdymo(si) procesą, sudarant planus, rengiant projektus, numatant tolimesnes gaires, tikslus ir uždavinius.

VI. NAUDOTINI ŠALTINIAI IR LITERATŪRA.

1. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Vilnius: Minklės leidykla, 2001.
2. Į vaiką orientuotų grupių kūrimas. Knyga auklėtojais. Vilnius: Lietus, 2000.
3. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. Vilnius: Leidybos centras, 1993.
4. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas, patvirtintas Lietuvos respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. ISAK - 627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“.
5. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983.
6. Lietuvos Respublikos specialiojo ugdymo įstatymas (Žin., 1998, Nr. 115-3228).
7. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr. 63-2853).
8. Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija, 1989.
9. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
10. Socialinių įgūdžių ugdymo vadovas. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.
11. Socializacija ir ugdymas vaikystėje. Juodaitytė A. Vilnius: IĮ Pero ofsetas leidykla, 2002.
12. Songailienė V. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimo sistema. - „Žvirblių takas“. Vilnius: UAB leidykla „Gimtas žodis“, 1999, Nr. 4.
13. Stepaitienė A. Sveika gyvensena. Vilnius: Lietuvos sporto centras, 1999.
14. Ugdymas ir demokratijos kultūra. Vilnius: Lietus, 1997.
15. Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2003-08-20 nutarimu Nr. IX-1569.
16. Vaikų darželių programa „Vėrinėlis“. Vilnius: Leidyklos centras, 1993.
17. Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų nuostatos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700.
18. Vėrinėlio metai. Ruduo. / Idėjos vaikų saviraiškai ir kūrybai. Vilnius: Lietus, 1995.
19. Vėrinėlio metai. Žiema. / Idėjos vaikų saviraiškai ir kūrybai. Vilnius: Lietus, 1997.
20. Vėrinėlio metai. Pavasaris. / Idėjos vaikų saviraiškai ir kūrybai. Vilnius: Minklės leidyba, 1999.
21. Verseckienė O, Marcinkus F. ir kt. Po tėviškės dangum. Etinio ugdymo gairės, 1995.